

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2023r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 września 2023r. w Suwałkach

sprawy **J. T.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do rekompensaty

w związku z odwołaniem J. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 30 marca 2023 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje J. T. prawo do rekompensaty;

zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz J. T. (...) ((...)) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Decyzją z 30.03.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., powołując się na przepisy ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.), ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.) odmówił J. T. prawa do rekompensaty. Wskazał, że wnioskodawczyni legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych wynoszącym 8 lat 1 miesiąc i 24 dni, zamiast wymaganych co najmniej 15 lat.

W odwołaniu od tej decyzji J. T. wniosła o jej zmianę i uwzględnienie do pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w (...) w E. w okresie od 1.01.1988 r. do 31.10.2000 r. na stanowisku(...). Wnosiła o przesłuchanie na potwierdzenie tego faktu świadków.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji i podniósł, iż sporny okres nie został zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak w świadectwa pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Sąd ustalił, co następuje:

J. T. (ur. (...)) wystąpiła z wnioskiem o emeryturę 9.11.2020 r. Decyzją z 8.12.2020 r. przyznano jej prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.), począwszy od (...)r., to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wypłatę emerytury zawieszono z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Następnie - 30.12.2020 r. - J. T. przedłożyła świadectwo pracy, wskazujące na rozwiązanie z dniem 29.12.2020 r. stosunku pracy za porozumieniem stron w związku z przejściem na emeryturę. Decyzją z 11.01.2021 r. ustalono J. T. wysokość emerytury i podjęto jej wypłatę od 1.12.2020 r.

Z wnioskiem o przyznanie rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, J. T. wystąpiła 24.01.2023 r. Wskazała, że pracę w szczególnych warunkach wykonywała w (...) w E. od 1.01.1988 r. do 30.10.2000 r. i w (...) w E. od 1.11.2000 r. do 31.12.2008 r. jako (...).

Zaskarżoną decyzją z 30.03.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., powołując się na przepisy ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.) i ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.) odmówił J. T. prawa do rekompensaty. Wskazał, że wnioskodawczyni legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych wynoszącym 8 lat 1 miesiąc i 24 dni, zamiast wymaganych co najmniej 15 lat.

Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy uwzględnił okres od 1.11.2000 r. do 31.12.2008 r. z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w E. na stanowisku (...) w zespołach pomocy doraźnej (...) na podstawie świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę 10.03.2023 r. (k. (...) akt rentowych (...)). Pracodawca wskazał, że w tym okresie J. T. wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w zespołach pomocy doraźnej (...) wymienione w Wykazie A, Dział XII pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) na stanowisku (...) zgodnie z Wykazem A, Dział XII poz. 4 lit. a pkt 3 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.07.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej (Dz. Urz. MZiOS Nr 8, poz.40 ze zm.). Staż pracy w warunkach szczególnych wyniósł 8 lat 1 miesiąc i 24 dni okresów składkowych.

Sporny pozostawał okres zatrudnienia od 1.01.1988 r. do 31.10.2000 r. w (...) w E., udokumentowany świadectwem pracy sporządzonym przez likwidatora pracodawcy 23.01.2001 r. (k.(...) - akta (...)). W świadectwie tym likwidator pracodawcy wskazał w punkcie 8. na cały okres zatrudnienia, jako praca wykonywana w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze nie sporządzono, a pracodawca uległ likwidacji.

Sąd pozyskał akta osobowe wnioskodawczyni z całego okresu jej zatrudnienia w (...) w E. od 1.01.1988 r. do 31.10.2000 r. i w (...) Sp. z o.o. w E. od 1.11.2000 r. do 31.12.2008 r. Akta te są kompletne, zawierają umowy o pracę, zakresy czynności, informacje o zmianach wynagrodzenia, awansach, przeniesieniach na inne stanowisko, świadectwa pracy i inne (koperta k. (...)) oraz koperta - dołączona do akt).

Na podstawie tych akt, Sąd ustalił, że J. T. w okresie od 2.07.1981 r. do 31.12.1987 r. wykonywała pracę na stanowisku (...) w (...) (k. (...) akt osobowych). Następnie na zasadzie porozumienia między zakładami pracy od 1.01.1988 r. podjęła zatrudnienie w (...) w E. w (...) na stanowisku (...). Podejmując zatrudnienie wnioskodawczyni podpisała 21.01.1988 r. trzy zakresy czynności na stanowiskach: dyspozytorka (...). Kolejny zakres czynności został sporządzony i podpisany przez pracownika 8.09.1999 r. i wskazuje również na czynności na stanowiskach: (...) E., (...) (...). Ponadto w aktach osobowych znajduje się aneks do zakresu czynności (bez daty, z chronologii akt wynika, że podpisany został w połowie 1995 r.), który stanowi, że (...) zatrudniona w (...) w E. podlega Przełożonej (...) i w ramach swego zatrudnienia praca (...) podlega rotacji, to znaczy może pracować na stanowisku (...) w Zespole (...) – zgodnie z posiadanymi zakresami czynności.

J. T. pracowała w (...) do likwidacji (...) w E. tj. do 31.10.2000 r., a następnie od 1.11.2000 r. podjęła zatrudnienie w (...) Sp. z o.o. w E. r. na takim samym stanowisku, co dokumentuje zakres czynności (...) zatrudnionej w (...) (...) w E. Sp. z o.o. podpisany przez pracownika 2.11.2000 r. (akta osobowe kopert k. (...)). Zakres czynności został określony przez nowego pracodawcę w podobny sposób, jak zakresy czynności w (...). Wskazano w nim również czynności na stanowiskach: (...). Określono też, że (...) podlega (...)przełożonej (...) oraz kierownikowi (...).

W związku z takim określeniem stanowiska pracy w zakresach czynności, niezbędne było szczegółowe ustalenie, jak zorganizowana była praca w (...) i co należało do stałego zakresu obowiązków odwołującej się. Zostało to sprecyzowane w zeznaniach świadków: K. S. i E. M., które pracowały razem w (...) w E., a następnie w (...) w E. oraz wyjaśnieniach odwołującej się (protokół rozprawy k. (...)).

Na tej podstawie Sąd ustalił, że J. T. pracowała w (...). Była to (...). W skład zespołu wyjazdowego (...) wchodził lekarz, pielęgniarka „R”, sanitariusz i kierowca. Był też podstawowy zespół karetki, który stanowili lekarz, sanitariusz i kierowca, bez pielęgniarki. Pielęgniarka przełożona sporządzała grafiki dyżurów i w tych grafikach J. T. rozdysponowana była jako (...). Był stały zespół (...), było ich 5-6, na dyżurze jedna (...) przez 12 godzin. Na stanowisku (...) również pracowały (...) one też stanowiły stały zespół (5 osób). Do godz. 15:00 ambulatorium w (...) nie funkcjonowało, ponieważ lekarze w przychodni zabezpieczali pacjentów. Lekarz przychodził do ambulatorium (...) po 15:00. Dyżur (...)w (...) trwał od 7:00 do 19:00 lub 8:00 do 20:00, 12 godzin, pełen etat. Przed 15:00 był jeden lekarz wyjazdowy. Dyspozytor zgłaszał wyjazd i w zależności od potrzeb jechał zespół podstawowy (lekarz, sanitariusz, kierowca) lub reanimacyjny (lekarz, pielęgniarka, sanitariusz, kierowca). Gdy zespół wracał z wyjazdu do zadań (...) należało sterylizowanie materiałów, gazy, dezynfekcja karetki, sprawdzenie sprzętu i inne prace przygotowawcze. Gdy (...) przyjmowała dyżur, sprawdzała gotowość karetki, aparat ambu, defibrylator, laryngoskop, teczkę z lekami, terminy ważności leków, czy wszystkie leki i płyny dożylnie są uzupełnione, czy są wszystkie potrzebne materiały do wyjazdu.

W trakcie oczekiwania na dyspozycję wyjazdu, oprócz prac przygotowawczych (...) wykonywała na polecenie lekarza np. EKG, iniekcje, badania ciśnienia, w gabinecie chirurgicznym przygotowała materiały do sterylizacji, również igły, strzykawki. Wtedy wykonywała typowe prace (...) nie mogła tylko siedzieć i czekać na wyjazd. Tak było do 15:00 i po tej godzinie. Lekarz ambulatoryjny (...) nie zawsze miał (...) do pomocy. Gdy dyspozytor zlecał wyjazd, asystująca mu (...) zostawiała lekarza i jechała karetką (...), w razie potrzeby lekarzowi w ambulatorium asystował sanitariusz. (...) nie wykonywały pracy dyspozytorskiej, ponieważ były stałe dyspozytorski, a do nich nie należała J. T., która była na stałe zatrudniona jako (...). Sporadycznie, w przypadku krótkotrwałych nieobecności dyspozytorskiej spowodowanych np. chorobą, na zlecenie przełożonej (...) zastępowały (...), ale zwykle odbywało się to poza grafikami dyżurów (...), w ramach ich czasu wolnego, jako praca w nadgodzinach. W przypadku długotrwałych nieobecności dyspozytorskiej, podejmowano inne decyzje. Przesunięcie (...)” na stanowisko(...)na dłuższy okres powodowałoby braki w obsadzeniu grafiku (...). Natomiast do gabinetów zabiegowych nie było przydzielonej (...) między wyjazdami pracowała tam (...). Tak samo pracowali lekarze. Kiedy nie było wyjazdu, pracowali w gabinecie, jeżeli był wyjazd, zostawiali pacjentów, którzy czekali do powrotu karetki.

Po likwidacji (...) i powstaniu spółki (...) nie było zmian w pracy J. T.. Przeszła z tym samym stanowiskiem i zakresem obowiązków do (...), tak jak prawie cały personel.

Z akt osobowych wynika, że J. T. przebywała na urlopie bezpłatnym od 14.08.1994 r. do 31.08.1994 r., od 1.07.1994 r. do 14.07.1994 r. i od 1.06.1994 r. do 30.06.1994 r. z powodu ważnych spraw rodzinnych (potwierdzone to jest również w świadectwie pracy). Innych długotrwałych nieobecności nie było.

Zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że odwołująca się w spornym okresie od 1.01.1988 r. do 31.10.2000 r. świadczyła pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w (...)w E. na stanowisku (...) wymienione w Wykazie A, Dział XII pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Ten okres zatrudnienia wynosi ponad 11 lat okresów składkowych, co łącznie z niespornym okresem uwzględnionym przez organ rentowy daje ponad wymagane 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.), rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

Wykonywanie pracy w warunkach szczególnych kwalifikuje się zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.). Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Przepisami, do których odsyła art. 32 ust. 4 tej ustawy jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia pracami w szczególnych warunkach są prace wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Wnioskodawczyni nie ubiegała się o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku, ani emerytury pomostowej w związku z pracą w warunkach szczególnych.

Pracodawca nie wydał wnioskodawczyni za sporny okres świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Obecnie nie może ona uzyskać takiego świadectwa, gdyż pracodawca uległ likwidacji. Świadectwo takie nie jest jednak jedynym dowodem na okoliczność świadczenia pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo wykonywania pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu przepisu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest ani organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. W postępowaniu sądowym traktuje się je jako dokument prywatny w rozumieniu przepisu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Dlatego sama treść świadectwa jest niewystarczająca (nie przesądza) na etapie sądowego postępowania odwoławczego czy dana praca była faktycznie pracą w szczególnych warunkach. Wymaga ono weryfikacji i oparcia się na posiadanej przez zakład pracy dokumentacji z akt osobowych pracodawcy oraz w razie możliwości innych dowodów. Istotne jest faktyczne wykonywanie czynności, a nie nazwa stanowiska zajmowanego przez pracownika.

W niniejszej sprawie do oceny charakteru pracy wnioskodawczyni wystarczające były akta osobowe i zeznania przesłuchanych świadków. Po szczegółowej analizie dokumentacji pracowniczej i obowiązujących regulacji prawnych, Sąd uznał, że wnioskodawczyni w spornym okresie od 1.01.1988 r. do 31.10.2000 r. świadczyła pracę w (...) w S. na stanowisku (...) wymienione w Wykazie A, Dział XII pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stanowiska pracy, na których w istocie wykonywała swą pracę odwołująca występują też w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej.

Zgodnie z tym zarządzeniem (Dział XII poz.4), takimi stanowiskami są prace w zespołach pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego:

a) zespoły pomocy doraźnej pogotowia ratunkowego (w zespołach wyjazdowych):

- 1) lekarz,
- 2) felczer,
- 3) pielęgniarka,
- 4) sanitariusz szpitalny,
- 5) sanitariusz (noszowy);

Wprawdzie praca (...) w (...) nie jest pracą o szczególnym charakterze, jednak czynności te miały charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny. Z zeznań świadków wynika, że zdarzały się nie częściej niż raz w roku. Umieszczenie tych zadań w zakresach czynności pozwalało pracodawcy elastycznie wykorzystać zespół, w razie nagłej potrzeby spowodowanej niedyspozycją innego pracownika. Należy zwrócić też uwagę, że był stały zespół (...) – 5 osób, spośród których przede wszystkim kompletowano zastępstwa. Odnośnie stanowiska (...), jak wynika również z zeznań przesłuchanych świadków, w (...)nie było wydzielonych stałych (...) czynności te wykonywały (...) w czasie oczekiwania na polecenie wyjazdu, po wykonaniu czynności niezbędnych do przygotowania i wyposażenia (...) do wezwania, co dotyczyło to również lekarzy. Zaliczenie okresu pracy do zatrudnienia w szczególnych warunków jest możliwe, gdy taka praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Statusu takiego nie posiada okres zatrudnienia, w którym pracownik wykonuje poza czynnościami zaliczonymi do prac w szczególnych warunkach również inne prace niewymienione w załączniku do rozporządzenia. Od tej zasady istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 Nr 8, poz. 43). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12.05.2021 r., I USKP 21/21).

Na podstawie ustaleń faktycznych Sąd ocenił, dokonując odpowiedniej wykładni prawa, że w ustalonych okresach zatrudnienia odwołująca była pracownikiem wykonującym pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W tych okolicznościach należało przyjąć, że odwołująca się legitymuje się wymaganym, co najmniej 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, a w związku z tym na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.), przysługuje jej prawo do rekompensaty. Świadczenie to jest przyznawane tym ubezpieczonym, którzy nie mają możliwości skorzystania z emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), ani z emerytury pomostowej. Wnioskodawczyni spełnia wszystkie warunki do nabycia prawa do rekompensaty.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t. jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.).